

SVOBODA

Družinski list

Vsebina:

Iz srca zemlje /Fran Albrecht/ — Naša pot /Rad. Peterlin-Petruška/
Iz zbirke „Pesmi Matija Gubca“ /Rad. Peterlin-Petruška/ — Nevesta
Olga /Ivan Albrecht/ /Konec/ — Obglavljenje /Rudolf Golouh/ —
Ob petdesetletnici proletarske pesnice Ade Negri — Rabi /Rudolf
Golouh/ — Zapiski blaznega alkoholika /Dr. Meinert/ /Konec/ —
Pregled — Drobiž — Društveni vestnik „Svobode“

Ljubljana 1920

Lastna založba Delavske izobraževalne zveze „Svoboda“
za Slovenijo

Tiska „Ljudska Tiskarna“ v Mariboru

„Svoboda“, družinski list, je glasilo delavske izobraževalne zveze „Svoboda“ za Slovenijo v Ljubljani.

Izhaja dne 20. vsakega meseca.

Naročnina znaša letno 30 K. Člani dobe list brezplačno.

Upravišтво lista je v Ljubljani, Šelenburgova ul. št. 6/II, kamor naj se pošilja naročnino. Sprejema se tudi oglase, katerim se določi cena po dogovoru.

Uredništvo lista je: Fr. Albrecht, Ljubljana, Sodna ulica 5/IV, kamor naj se pošiljajo vsi rokopiši.

Navodila podružnicam:

Pristopnina k „Svobodi“ znaša 1 K. Podružnice dobe pri tajništvu „Svobode“ v Ljubljani pristopne izjave, ki jih mora vsak pristopivši član izpolniti, podružnice pa jih potem s pristopnino vred pri mesečnem obračunu pošljejo v Ljubljano.

Članarina znaša 2 K, —50 vin. ostane podružnici, 1:50 K pa je poslati v Ljubljano. Zato dobe društveni člani družinski list zastoj. Podružnice, ki imajo na razpolago primerne prostore in vsled tega dovolj dohodkov od raznih priredb, naj v smislu priporočila izrednega občnega zbora pošiljajo centrali polni 2 K za vsakega člana.

Članarino naj se pobere vsak mesec obenem z oddajo družinskega lista, in sicer za naprej, ker zaostalim ali nerednim članom ne bomo oddajali lista.

Obračun je poslati redno do 15. vsakega meseca tajništvu „Svobode“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. št. 6/II. — Podružnici, ki ne pošlje mesečnega obračuna, se ne določijo lista.

Denar naj se pošilja po poštnih položnicah, ki naj jih vsaka podružnica zahteva od tajništva „Svobode“ v Ljubljani.

Podružnice naj po možnosti ustanavljajo knjižnice, čitalnice, prirejajo predavanja, sestanke, izlete itd. Ustanavljajo naj pevske, godbene, dramatične, telovadne in druge odseke. Sploh naj skrbé za izobrazbo svojih članov ter goje pošteno, trezno družabno življenje. Društvene prostore naj si poiščejo v zasebnih prostorih, da člani niso primorani posedati v gostilnah ter zapravljati denar. Za vsa pojasnila se je obračati na tajništvo „Svobode“. Želje glede predavanj je sporočiti vsaj 14 dni pred predavanjem.

Tajništvo „Svobode“ je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II. Obračajte se nanj za vsa pojasnila. Prošnje za eventuelne podpore je vlagati vsaj štiri tedne, predno se jo rabi. Podružnice naj se držijo v vsakem oziru reda. Le potem je mogoče uspešno in smotreno delovanje.

Redno do 15. vsakega meseca naj pošiljajo podružnice kratka poročila o svojih priredbah in o svojem društvenem delovanju tajništvu „Svobode“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II.

Odgovorni urednik Fran Albrecht.

Iz srca zemlje / Fran Albrecht /

„Eto budet poslednji
i rešiteljni boj . . .“
(Internacionala.)

Mi smo planili iz srca zemljé,
nas so izbruhnile črne goré,
nas so rodila siva morja,
nas so dojila brezkraina obzorja,
nas — deco bodočnosti.

Mi vsi smo prišli iz dna, iz dna.
In solnce smo vzrli in pokleknili
smo prédenj — Očeta — in ga molili . . .
A prišli ste vi in nam solnce ukrali,
kot krte ste v rove nas črne pognali
v temó pod zemljó.

Pa v dušah naših je solnce ostalo
in v dušah nas je solnce pozvalo
kot bilko v polju, v vrtu cvet.
In zdaj smo na mestu. Vsi, močni in smeli,
pod božjim solncem se bomo objeli
otroci zemljé.

Mi, črni in jaki in žejni in goli,
vi, blede slabiči, bogati, oholi,
mi, gladni solnca, vanj verujoči,
vi, trudni luči, pred njo bežoči,
otroci cerkvá in palač — :

- Takó se objamemo sredi svetá.
In zemlja bo v svojih tečajih ječala
in gora bo v svojem ostrčju bučala,
prepevale himne nam vihre morjá,
nam :
Deci iz srca zemljé.

Naša pot / Rad. Peterlin-Petruška /

Mi gremo težko pot
čez sužnjih časov krivice
do svete človeške pravice,
mi gremo sveto pot.

Ta pot gre v mračno dalj
do carske stolice nasilja
in predno dospemo do cilja,
bo še premnogi pal.

No, ko smo blizu vrat,
bo brez topov milijonskih
in brez trobent jerihonskih
sesul se vražji grad.

Iz zbirke „Pesmi Matija Gubca“ / Rad. Peterlin-Petruška /

Ej, vi grajščaki, bogataši,
ej, vi nečimerni ljudje,
zredili so vas žulji naši,
pot naš in solze vas pojê.

Za vas smo zidali te grade,
a zase stene temnih ječ,
vam smo sejali žit livade,
a sebi trn, ošat pereč.

Vam peli k piru so zvonovi
in blagoslavljal vas je pop,
ko žene, hčere nam surovi
k vam vlačil je biričev trop.

A ko po selih se razlegal
je glada stok in jok otrok,
do vaših trdih src ni segal
in kruh ni pal iz vaših rok.

Nad brezzaščitnim ste naródom
vso svojo izkazali vlast,
kot črv se zvijal pred gospodom
je v mukah, podli duši v slast.

Res, vašim krivdam ni ga kraja
in krvoločnosti ni mej,
no, solnce vaše zdaj zahaja
in vzhaja naše, glej ga, glej!

Da, vaši to goré gradovi;
je polna kresov širna dalj;
to je svetilnik k luki novi, —
za vas je plače dan nastal!

Nevesta Olga / Ivan Albreht / /Konec/

III.

Park pod zdraviliščem je bil poln vabljenih klopi in klopice, senčnatih lopic in skritih koticov. Zavrl je blodil okrog, je posedal po klopeh in se je čudil sebi in svetu. Ogledoval je samce in samice, ljudi, ki so jim bili grehi napisali dolge zgodbe na obraze. Koža voščena, pogledi stekleno zamegleli, kretnje neodločne in plašne — tako so hodile sredi vse žive naravne lepote te čudne mumije človeških teles. Doktor je gledal in je mislil na Olgo. Odkar je bila tisto jutro vrgla predenj del svoje boli, je še ni videl. Govorili so, da je bolna, da je umrl njen ženin — in govorili so to in ono, kakor povsod, kjer živi v tesni bližini kopa ljudi, ki ne ve, kako naj bi zapravila čas.

Tupatam je planilo v ovzdušje živalsko tuljenje paralitika, ki mu je šla počasna smrt nasproti. Suplent se je zadržal in je mislil na vse one, ki plešejo v dalji krvavi ples v objemu vitkih ljubic, trdih pušk. Do bolečin je občutil tragikomedijo življenja, laž, ki vstvarja vzore samo zato, da jih zopet z zasmehom požre v svoji samogoltnosti, kadar jo zmore premočen glad...

Sredi razmišljanja je preplašil suplenta nadporočnik, ki se je bil seznanil z njim ob svojem prihodu v zdravilišče. Častnik je prisedel k njemu, je prekrizal nogi in je bušil v smeh, ki je spominjal v svoji nasilnosti na blaznost.

„Ali premišljuješ,“ je potrepal doktorja po rami in je zastrmel vanj s svojim topim pogledom.

Zavrl se je odmaknil in je skušal pregnati mučnost z nasmeškom, častnik pa je udaril z levo dlanjo po kolenu in se je naslonil vznak, z desnim kazalcem pa je pritisnil na nos in je skomignil z rameni:

„Vidiš, ravno tu stoji, ta lepi hudiček.“

Suplent je pogledal in ni videl ničesar, a častnik se je zagrohotal:

„Sem je stopila,“ je še vedno kazal na nos — „in zdaj stoji tu. In pomisli! Ne pokaže mi niti obraza, niti svojih skritih čarov. Samo meča vidim in nogavice do kolen.“

Besedam je sledil potegnen grohot, podoben pasjemu tuljenju v mesečnih nočeh. Zavrla je oblil pot in najraje bi bil bežal, toda nadporočnik ga je ujel za roko in mu je dahnil v obraz:

„Veš, moja nevesta je taka! Tu stoji, kajne, kakor sem rekel in me draži, satanela.“

Glas je zamrl v histeričnem stokanju. A v hipu, kakor da se je domislil nečesa izredno veselega, je častnik planil pokoncu in je menil zelo zadovoljno:

„Olga je ravnotaka.“

Komaj je izrekel, je izginil v park. Kakor senca je utonila njegova postava v razkošju cvetoče pokrajine.

Zavr! je pomišljal in ni mu bilo do smeha. Zbal se je življenja in ljudi, teh čudnih, skvečenih živalin. Gledal je pokrajino in cvetje, a v srcu je imel občutek berača, ki so ga zlobneži postavili v razkošno opremljeno dvorano.

„Čemu pač ta komedija,“ je vzkliknil ježno in je dostavil v mislih kletev vsemu, kar živi:

„Zato, ker deca zida hišice.“

Glas je bil zvoneč in zasmehljiv, da je Zavrla streslo kakor pod curkom vode. Ko pa se je okrenil, je ugledal Olgo. Bela in smehljajoča je stala za njim, živ popek razkošja. Očesi kakor živa dragulja — in roke, igrački — vse, vse tako, da je Zavrlu prešla jeza in volja do razmišljanja. Z lahkoto, ki je mestoma lašna jetičnim ljudem, se je udal trenutnemu veselju.

„Ah, čul sem, da ste bolni, sestra.“

„In ste bili veseli, kajne,“ se je zasmejala sestra in je nakazala s kretnjo, da želi izprehoda.

Suplent je vstal:

„Žalosten sem bil.“

„Ker vam je dolgčas po boljših dneh,“ se je zopet umaknila Olga v smeh.

„Ne! Ker jih iščem, lepih dni.“

Beseda je bila izrečena odkrito, čisto po ukazu misli; in sestra je za trenotek zardela.

„Lepih dni iščejo danes menda vsi moški.“ je vzdihnila zamišljeno, ko sta stopila izmed cvetja v gozd. Toda hipoma je zatrla mehko in je namignila šegavo:

„A deca izbira pesek za — kruh —.“

Zavr! je podplula rdečica. Domislil se je Srebriča in je zaslutil past. Veselje je izginilo prav tako brzo kot je bilo pred par trenotki izbruhnilo, a mesto njega je izpovedal doktor počasi:

„Miška ne pojde v past!“

Olga je obstala pod visoko smreko in v njenem pogledu je gorel ogenj, ki je zadel suplenta kakor bodica.

„Ali res mislite da je življenje samo varanje?“

Zavrl je skomignil z rameni:

„Samo to mislim, da pojmuje umetnost življenja najboljše tisti, ki zna biti o pravem času in na pravem mestu — slepar.“

Olga je vzdrhtela in je s silo zadrževala jok. Brez besedi sta krenila v park. Tam se je dekle nenadoma domislilo:

„Na svidenje!“

Še predno je Zavrl utegnil vrniti pozdrav, je bil sam.

IV.

Še pozno popoldne je bilo na terasi pred zdraviliščem vse polno ljudi, ki so ponujali svoja telesa solncu in so ga prosili zdravja. Tudi Zavrl je ležal tam in je brezbrizno gledal po okolici. Na desni kraj njega je ležal Srebrič, na levi je napol ždel v stolu Dorič in je kadil cigareto. Dan je bil soparen in vzduh nekam moreč in prenapolnjen z dišavami.

„Kajne, da je šla pamet rakom žvižgat, profesore?“

Zavrl ni odgovoril na Srebričevo vprašanje. Spoznal je jasno, da ima Olga psička, ki mu je ime Srebrič. Lukija poljublja, Srebriča vodi na konopcu.

Dorič, ki je bil po svojem poklicu učitelj, je bil modrijan in je mnogo molčal. Srebričeve besede je spremljal z nasmeškom, a proti Zavrlu je skušal z razgovorom:

„Ali si se kdaj že kaj pečal s hipnotizmom?“

Suplent je zatisnil oči:

„Včasih me hipnotizira lepo dekle.“

Učitelj je prihrdil:

„Mislim da prav pogosto.“

„Kakor pač pride.“

Potem sta molčala.

„Svetnika,“ je mislil Srebrič jezno in v trdnem prepričanju, da čakata oba prav tako kot on trenutka, da pride Olga iz domače lekarne. Natihiem si je očital, da je revež in zavržen človek, ker slepomiši za uzdo ženskih kapric, a v isto s tem ga je bodril ponos in nada, da pahne sestra doktorja pod kap...

Od nekod je zavel veter in se je oglasil zvon. Eden in drugi je zapustil teraso, a tisti, ki so čakali, so pričakali Olgo. Gostje so pozdravljali in mladina je bila kakor piruhi. Sestra je stopila k Zavrlu in ga je prosila spremstva.

„Tako sem zbita in trudna nocoj.“

„Jaz pa bi ukal, tako sem svež,“ se je nasmejal suplent in je vstal.

„Veste, danes pirujem —.“

Ostala dva sta strmela za njima in tudi druga družba je stikala glave.

„Saj profesor je vendar jetičen, je menila stasovita dama in si je poravnala blazine v naslonjaču, da bi mogla prosteje gledati za odhajajočima.

„Olga se boji samo bolezni, ki žro! Pred jetiko nima rešpekta,“ je povedal nadporočnik, ki je bil pravil zgodbe o nevesti na nosu. Sedel je po turško na tla pred damo in je otipaval svilo njenega krila.

„Grobovi v svili,“ je izpregovoril počasi, z nagoto blaznosti v glasu.

„Impertinenca,“ se je razljutila gospa.

„Je lepa lastnost,“ je dodal nadporočnik in se je dvignil, da si poišče zabave drugje.

Medtem je šel Zavrl s sestro proti vili, kjer je stanovala ona. Kakor vrag se mu je pletlo v mislih in je žgalo in kričalo pohlepje. Sam ni vedel, kdaj in kako je prišla počivat sestrina levica na njegovo desnico. Zdajpazdaj se je ozrl po družici in je začutil toploto in bližino strasti ... Pred vhodom v vilo je stražilo dvoje oleandrov, a pod njima so ždele še čisto mlade in nežne cipresice. Tam sta obstala. Olga se je zagledala v daljo, kjer je pravkar zatonilo solnce, a Zavrl je prisluškoval, šepetu in šuštenju večera. Zarja je odsevala v dekletovih očeh.

„Sestra, Olga —.“

Dekle se je umaknilo v vežo, tako divji in grozeč je bil doktorjev pogled.

„Bolni ste, gospod doktor,“ je iskala tolmačenja, toda Zavrl je planil k njej in jo je v hipu že držal objeto. Olga je čutila njegov dih kakor strast mrliča. Drhtela je in se je vila v objemu, toda njeno telo in njene roke so gorele. Vsa prisiljena zlobnost je izgorela v plamenu veličastne strasti in srce je utripalo z vso silo — kakor da ne more razgnati zahtevajoče krvi ... Zavrl pa je bil kakor kamen. Brezumna naslada mu je zaklenila roki in volja je bila brez oblasti nad njim. Nobene misli ni bilo v glavi, nobene zahteve v srcu, a vendar je vrelo po vsem telesu, kakor ognjena lava. Vsesal se je v dekletovi ustni in šele tedaj je začutil, kako mu sestra vrača strast. V srcu, v mislih — bogve, kje se je tedaj nenadoma oglasil človek, ki je zahteval forme in ceremonij, tako da je doktor v hipu odstopil. Čelo njegovo je bilo zgnojno in oči trde ko steklo ... Olga se je skrila v mrak in je pokazala pot po stopnjicah. Zavrl je ubogal, toda v srcu je žgalo želo ljubosumja.

„Ali kaj piše ženini,“ je siknil tesno. Namenoma je hotel izzvati sceno, toda dekle je odvrnilo čisto mirno:

„Za ruske razmere zelo pridno in redno.“

Suplentu je hušknila kri v glavo in na jezik je silila psotka, a mesto tega je napadel z bodico:

„Človeku ni dobro biti samemu —.“

Olga je odprla vrata v sobo in je odvrnila z nadihom najpriprostejše naivnosti:

„Zato se menda ljudje mestoma ženijo!“

Ponudila je suplentu sedež in je privila luč. Medla, malce rdeča svetloba je osvetlila dekliško sobico in postelja je sramežljivo molčala v kotu. Po mizicah in etažerah so počivali mali kipci poetov in duševnih veljakov v vernem bratstvu z Afroditami in Amoreti. Korak in beseda sta zamirala ob dotiku ob težke, temne preproge.

„Povejte mi odkrito, kam ste me ukleli,“ je šedla Olga po kratkem obotavljanju gostu nasproti.

„Če bi imel oblast, sestra,“ je dahnil Zavrl mukoma in je ujel dekletovo roko. Vsesal se je v belo kožo in ni sodil več misli, ne želja.

„Moj Bog, dekle, ali ne vidiš, da umiram in blaznim,“ je palil strast, toda Olga je bušila v smeh:

„Kaj naj vidim, ko sem pa nevesta! Danes, jutri sem že morda žena.“

„Kaaaj —“

„Nič,“ se je razigralo dekle, ko je začutilo ogenj v sebi in kraj sebe. „Kaj bi govorila, ko je vendar vsaka beseda laž!“

Šinila je k njemu in ga je objela, da ga je zbolelo v prsih in v vratu.

„Kdor me vidi, me obsoja. In vendar še nisem pila naslade do te ure,“ je sikala skoro brezglasno in brez moči.

„Olga!“

„Ne rekaj tega imena!“

„Duša —“

„Reci mi vlačuga,“ je kriknilo dekle v joku in se je vrglo na divan. Z dlanmi je zakrilo oči in telo je umiralo v ihtenju.

Zavrl je pozabil na vse, kar je bil dotlej doživel v zdravilišču. Nikjer ni bilo najmanjše zagonetke — samo žensko je videl pred seboj, kričečo po ljubezni. Kakor mašnik pred prvo daritvijo, tako je bil očiščen v ognju hrepenenja. Kar je bil preklel v svojih zakrknjenih mislih, je živel zdaj pred njim kakor nepojmljiva svetinja. Od nekod so zadonele orglje in iz dalje je zaoril koral. Olgine oči so zagorele iz solz in v tem prečudežnem ognju je žarela pesem ustvarjajoče narave.

„Olga, duša, zlato moje,“ je zakričala misel v strast. Čas je zamrl in kraj — samo dvoje teles je živel in gorelo kakor v objemu nepojmljive večnosti . . .

Komaj je dogorel ogenj, je dekle zavrnilo in je zarilo nohte v razgaljene grudi.

„Zlato moje,“ je šepetal doktor kakor omamljen in pijan. Olga pa je planila kvišku in je jeknila srdito:

„Kakšno je blato in kakšen je pesek?“

Doktor je občutil ponižanje in zasmeh, da so mu naenkrat odpovedali vsi čuti.

„Olga —“

Hotel je zarjuti, toda vzklik je bil komaj slišen vzdihljaj. Sestra pa je stopila k zrcalu in kakor vražji klic je bodel njen smeh:

„Nevesta stopi na nos, kadar se ji zazdi —“

Zavrl se je dvignil in je planil iz sobe. Niti ozreti se ni mogel in tako mu je bilo pri srcu, kakor da se podira veš svet za njim.

V.

Ekscelenca je bila vesela in ponosna kakor mlada roža in po vsem zdravilišču je zavladovala svečanost. Srebrič pa je prišel k Zavrlu, ki je zadnji čas večinoma preždel v sobi, in mu je razložil svečano:

„Sestra Olga se moži —“

Doktor se je okrenil in ni mogel prikriti začudenja.

„S kom?“

„No, z ženinom, ki je v Rusiji! Saj veš, kako je v vojnem času! Namestnik bo pač figuriral pravega!“

Suplent se je zagrohotal. Globoko v duši je začutil zaničevanje do vsega, karkoli nosi ime svetosti na sebi. Ljubezen, bože mili, kam jo je skrila človek, ko mu je postala nadležna v zvestobi! . . .

Rad bi bil izvedel kaj natančnejšega, vendar je zamolčal vsa prašanja. Saj je končno stvar jasna. Hetera je zaželela svobode in se je zato napotila v zavetje zakonskega pristana . . . In vendar — to ni mogoče.

„Bog te živi, ljubica!“

Samo v mislih je izrekel doktor bodico in žgala je le njega samega. Sanjal je bil o ljubezni moža — ha, ha, ljubezen, Olga, kaj?!

Srebrič je odšel.

„Morda gre poročat o utisu,“ je pomislil Zavrl in se je splazil iz sobe. Med pokašljevanjem in premišljevanjem je stopil na prosto. Tako lep je bil dan kakor sam božji sen.

Nekje je sedel Dorič.

„Kaj si hipnotiziran,“ je poščegetal suplenta in je pomežiknil parkrat zapovrstjo.

„Mislim, da sem bedast,“ je izjavil doktor.

„Se primeri vsakemu človeku včasih, če preveč gleda po dekliških očeh.“

„Tako,“ je skušal odvrniti Zavrl sumnjo.

„No, saj bomo videli —“

Čas je bežal in posamezniki so že šepetali o tistem svečanem dnevu, ko postane Olga zvesta žena brez moža. A največ opravka je povzročala vest, da je izbran in povabljen doktor Zavrl kot namestnik k slavnosti. Nadporočnik z namišljeno nevesto je skakal po zdravilišču in je bil poln zmagoslavja. Kdor je hotel poslušati, je lahko slišal, da je sedaj enkrat mož stopil ženi na nos.

„Še do meč mu ne bo videla.“

Olga je živela zase in ni prišla mnogo na izpregled, tako da ni nihče vedel nič gotovega o njej. A kdor jo je slučajno videl, da je bleda in tiha ter vsa izpremenjena. Tropa njenih častilcev je pohajala brez posla semtertja in se je prejkoslej morila z ljubosumnostjo. Zavrl je posedal namenoma po takih krajih, kamor je vedel, da ne zahaja sestra. Bil je čemerin in osoren, a napram zdravniku je tožil o bolečinah v prsih. V vsem ovzdušju je vladalo pričakovanje in nekaka usodna slutnja razočaranja.

Nekoč pa, ko je čakal doktor na kopel, je prišla mimo Olga. Zardela je, ko ga je ugledala, in je za trenotek postala pri njem.

„Kako je neki z mamico?“

Zavrl je zastrmel in ustnice so se mu začele tresti.

„Da, da, papa —.“

Povesila je glavo, da bi skrila rdečico in solze in je odšla svojo pot. Zavrl pa je dobil še tisti dan od svetnika vabilo na kratek poset. Prva prašanja so se tikala zdravja, oziroma bolezni, a takoj za tem je prišla na vrsto svatba.

„Moja hčerka pravi, da vas ceni prav kot ženina,“ se je zahvalil svetnik Danütz za doktorjevo obljubo. Ko pa je Zavrl odhajal, se mu je vrtele pred očmi in le s težavo je prišel do doma . . .

VI.

Za kraj obreda je bila določena zdraviliška kapela, takozvani zimski vrt. Povabljeni so že zavzeli svoja mesta in nevesta je stala z Zavrlom pred oltarjem. Bila je lepa in mamljiva, tako da gostje niso niti čuli govora svečenikovega, ki je pravil tople besede o bridkosti in o nadah.

Zavrl ni trenil niti s pogledom. Trpljenje, ki ga ni razodel nikomur, ga je zmagovalo, da so se mu šibila kolena. Na licu sta se temnili rdeči lisi in lasje na sencih so bili potni. Ko pa je svečenik prišel z zahtevo, naj obljubi v ženinovem imenu, kar obljubi Bogu in nevesti ženin pred oltarjem, je omahnil doktor in se je zgrudil na tla, Olga pa je kriknila in je vrgla venec od sebe.

„Ne v imenu ženina — v svojem imenu obljubi, Prance,“ je klečala kraj njega in mu je podložila dlani pod glavo.

Vse je strmelo, Olga pa je rotila v solzah:

„Za Boga, ponovite moje prašanje.“
Duhovnik je bil kakor okamenel in je brez obotavljanja izvršil ukaz.
„Da,“ je zahropel Zavrl in iz ust mu je bruhnila kri.
„Da,“ je ponovilo še dekle in je skušalo dvigniti moža.
Vse se je gnetlo okrog para in vse je hitelo na pomoč. Edini svetnik je bil kakor ubit.
„Kaj počneš, Olga?“
„Očeta sem vrnila svojemu otroku,“ je vzkliknila hčerka odločno, svetnik pa je izbulil oči in je hitel k Zavrlu.
„Ali je še živ,“ je vprašal hišnega zdravnika, ki je stopil iz ordinajskih prostorov. Medicinac je prikimal:
„Že brez nevarnosti.“
Svetnik je hitel k bolniku in Olga je šla za njim.
„Olga, žena,“ je dahnil Zavrl in je zaspal. Olga je sedla k njemu in se ni ganija proč. Kakor zmagovito pesem je čutila bližino moža in slutnjo materinstva . . .

Obglavljenje / Rudolf Golouh /

Sredi trga množica razjarjena se zbira.
„Razsekajte glavo zločincu-puntarju!“
Hrup narašča . . . Blešči se v zraku,
nad množico razgreto, nabrušena sekira.

Raduje se množica poštena, vajena ropa,
laži in krvi; vriskaje pričakuje prizor izredni . . .
Tišina zdaj nastala je nakrat:
s ponosnim korakom obsojenec stopa.

Ah, stjanje teh oči smelo,
in odrez tega plemenitega obraza!
Škrlatno rdeče so ustnice,
solnčno žareče je čelo!

Ta pogled dušo množice gloda . . .
Še minuto, in konec bo mladosti!
Izpod sekire glas doneč se čuje;
„Prijatelji, pogum, živela svoboda!“

Ob petdesetletnici proletarske pesnice Ade Negri

Devetnajsto stoletje, nagibajoče se h koncu, je pripravljalo tla velikanskemu idejnemu prevratu, ki smo ga videli v teh letih in ki še zdaleka ni zaključen. Vse ozračje je bilo polno teh kipečih, še neustaljenih idej, idej resnice in pravičnosti. In ko je veliki Zola napisal svoj ogromni roman „Germinal“, to tragedijo delavskih mas, je padla krinka, ki je zakrivala obličje „sveta“: proletarec je spoznal svojega zatiralca in sovražnika. Buržoazija je naenkrat stala razgaljena pred sodnim stolom preganjanih ljudskih množic. Konec je bilo dobe pomoči iz usmiljenja, pomoči, do katere nima ljudstvo nikake pravice. Spomnilo se je svoje stare pravde in začelo vedno odločneje klicati po nji. Nič več ni zahteval trpin usmiljenja, samo pravico je terjal od gospodarja, ki mu jo je ta odtegoval in prikrival od početka, svojo človeško, v prah teptano in zatajeno pravico. In spoznal je tudi svojo moč in videl, da bo treba boja in hudega boja, da si nazaj pribori svoje ugrabljene dobrine. Iz tega spoznanja tuje krivde in lastne moči ter etične premoči izvira vsa sodobna socialna poezija, ki ne izhaja iz sentimentalnih, malomeščanskih človeško-sočutnih in sladko usmiljenih čustev, temveč iz zavesti svojega človečanstva, medsebojne enakosti in iz spoznanja svoje lastne, v trdem delu požlahtnjene notranje vrednosti. To so bistveni znaki modernega delavskega pesništva. V tem važnem trenutku zgodovinskega razvoja delavskega ljudstva je nastopila Ada Negri.

Kdor je vzel kdaj katerokoli njenih liričnih zbirk v roke, ve, kdo in odkod je Ada Negri. Oče ji je bil delavec in je umrl v sivi hiši žalosti, bolnici, mati, delavka v tovarni. Rojena je bila v lombardskem mestu Lodi. Njena mladost je bila brez solnca. Komaj osemnajstletna je prišla kot učiteljica v vasico Motta Visconti ob Ticinu, kjer je sedem dolgih let poučevala in vzgajala kopico kmečkih in delavskih otrok. V vasi so naseljeni izvečine sami tkalci, ki si s težkim delom služijo svoj borni kruh. Tu v tem kraju mučnega dela in večne bede se je zbudila njena umetnost. Nepoznana in neopažena od ožje okolice in le malo upoštevana v širšem svetu je pisala v par milanskih listih. Toda ko je leta 1893. izšla njena „Usoda“, zbirka neposredno občutenih, doživljenih utisov, prelitih v lirične pesmi, kakršnih Italija ni bila vajena dotlej,

se je razširil njen sloves ne samo med rojaki; slava njenega imena se ni ustavila na mejah Apeninskega polotoka. Ta in naslednje njene knjige so bile kmalu prevedene v malone vse kulturne jezike. Kakor žareča plamenica v noči, je zablestelo njeno ime; ugasnilo ni še do današnjega dne. V teku let je izdala še knjige „Viharji“, „Materinstvo“ in „Iz globine“, jasne priče njene nezmanjšane in neizpremenjene ljubezni do trpečih in zaničevanih sobratov. Proletarijat je oni svet, iz katerega je izšla in iz njega je vzkliklo vse, kar je njen duh izoblikoval svitlih slik današnje bede in upanja v bodočnost, ki bo boljša in življenja vrednejša.

Že prvo delo Ade Negri je vzbudilo vsepovsod živahen odmev in je postalo skoro nekako znamenje novega razdobja in nove smeri v slovstvu. Neka nejasna slutnja bližnjega in neizbežnega razpada se je v teh letih širila z nenavadno trdovratnostjo med masami zaslužnjega delavstva. Ada Negri je dala ti nerazločni slutnji jasnega izraza. Postavila se je z nenavadno odločnostjo na stran trpečih in vstrajala v njihovem boju na svojem mestu do danes. Zato so se razširile njene knjige preko vsega omikanega sveta, zato jo opravičeno nazivajo največjo žensko-pesnico sveta, zato jo pozna in ljubi v Italiji vsak rimski težak in beneški gondolir in lombardski tkalec.

Bistvo njene umetnosti je boleš. Pa ne ona obupujoča boleš pesimista, temveč družabna bolečina, ki jo je spoznala kot zevajočo rano na lastnem telesu, v svojih, bridkosti polnih mladostnih letih in na ljudeh krog nje, trpečih in gladujočih.

Toda ta prepolna mera nesreče in trpljenja je ni premagala. Pogumno zre grozotam človeške krivičnosti v obraz in kot zmagalka jih presnavlja in oblikuje v plamteče proteste zoper današnjo družbo in ves njen ustroj. Iz spoznanja bolečine izvira kristalna podoba daljnega cilja: družabne osvoboditve. Kako praviš sama? „To je boleš, ki ne beži, ne kloni, ki še bogovom samim se upre.“ To je neskončna ljubezen, ki preveva vso njeno poezijo, ljubezen, ki si naprti težki križ na svoje rame, da olajša trpljenje sotrpinu. In njeno geslo se glasi: „Mir! . . . Delo! . . . Kruh! . . .“

Svetu, ki je slep za vso krivico in vse trpljenje ogromne večine svojih bratov, je odgrnila zaveso, ki skriva ono tiho življenje brezkončnih muk, ki ga je tudi sama okusila. Njena pesem opeva šumenje tovarn in molk brezsolčnih predmestnih kvartirjev, kjer gine proletarska mladina, poje o bolnicah in nočnih azilih, spremlja brezdomovince-potepuha na široki beli cesti, prisluškuje monotoni melodiji silnih strojev, se zagreba v globino zemlje, kjer odmevajo jekla in pojejo kladiva svojo žalostno mrtvaško molitev. Pripoveduje o štrajkih in o bedi ter pomanjkanju živečih, o žrtvah, padlih na bojnem polju dela. In vselej je blizu

temu trpečemu milijonu, čuti ž njim, stoji mu ob strani in kaže pot. Zagovornica je vseh pozabljenih in izpahnjenih. In njeno geslo, ki je v njem obsežena ideja našega časa, je: „Pravico! Ne sočutja!“

Ko obhaja letos Ada Negri svoj pčdeseti rojstni dan, se je hvaležno spominja s svojimi sodrugi-sotrpini tudi slovenski proletarec. Pozdravlja jo in kliče slavo njenemu imenu. In to tem bolj, ker mu je njena pesem, pisana v tujem nerazumljivem jeziku, umljivejša in sorodnejša od vsake druge. Zato jo pozdravlja kot nov člen v verigi, ki objema narode kot most, ki spaja ljudstva, ločena po zbesneli reki narodnega fanatizma in požrešnega kapitalističnega imperijalizma. Ob glasovih njenih pesmi pozabi, da ga ločijo od njenega naroda jezik, kultura in meje. Navzlic razpaljeno šovinističnim strastem začuti jasno, da ga veže z ljudstvom, iz čigar srede je izšla ona, tesna, neločljiva vez bratstva, skupnosti in edinstva. Nič več ni zanj umetnih meja in papirnih ovir: brata si stojita nasproti drug drugemu. In zato, slovenski proletarec, danes, ko slavi v Adi Negri svojo zagovornico, proži roke proti jugu v spravo in večno bratstvo.

— la —

Rabi / Rudolf Golouh /

Zakaj si se dal razpeti, apostol bleđi?

Iz odprtih ran še vedno teče kri;

tema še vedno na Golgoti kraljuje ...

Mati Marija pod tvojem križem krvavi.

Živeči simbol večnega trpljenja neizveličanih ...

Duš nesrečnih nebroj pri podobi sveti

tvoji kleči zdaj, obupu obsojenih, onemoglosti...

Ah, v pogubo ljudstev, apostol bleđi, si se dal razpeti!

Naše zasužnjenje uči ljudi, da imajo pravico do revolte; naše zapiranje, da imajo pravico do svobode in smrt jih pouči, da imajo pravico do življenja.

Georges Étievant.

Iz ljubezni do ljudi smo revolucionarji; ni pa to naša krivda, da nas je zgodovina prisilila v to bolešno potrebo. Enrico Malatesta.

Zapiski blaznega alkoholika / Dr. Meinert /

/Konec/

„Pusti vendar že take neumnosti, Ernst,“ prekine me brat, „poglavitna stvar je, da se enkrat dobro prespiš, potem se že jutri znebiš vseh nesmisli, ki te danes nadlegujejo.“

Toda skrivnostni glas me je vedno begal: „Hočem te hipnotizirati s hipnoskopom, z inštrumentom, ki ga goni elektrika. S tem ti lahko vse podtaknem, tudi umorim te lahko. „Kajne, ti umreš, da ne napraviš sramote svojim domačim?“ „Sedaj me bodo umorili,“ zakličem; „pravijo, da mi najprej zmrznejo noge in potem vse navzgor do glave. Sedaj so pričeli.“

Brat in žena sta bila vsa prestrašena; ako sta hotela kaj ziniti, zamahnil sem z roko, naj bosta tiho.

Moje noge so mrzle kakor led, zdaj ste mrzli že kolena... „Žejen sem.“ — „Prinesem ti vode,“ pravi žena bratova. „Dā, le pij vodo, boš lažje umrl,“ zašepeta skrivnostni glas. Pil sem in čutil vedno hujši mraz, voda mi je čudno ugajala; najbrže je bila zastrupljena. „Ah, kako mirno in brez srca mi daste strupa, no, pa saj je bolje tako umreti.“ Potem zakričim s čudno bolečino pri srcu: „Sedaj — sem — mrtev!“

„In vendar ne gre,“ zašepete skrivnostni glas, „ima še premočno voljo, ne moremo ga končati. Toda lahko ga mučimo. Kakor vidiš, si ti izvrsten medij (sredstvo) za nas, zato te hočemo porabiti. Dvoje si lahko izbereš: Ali te vtaknemo v luknjo ali pa v norišnico, da te bodo tam imeli za poskusnega kunca. S tem boš vsaj nekoliko služil vedi in ljudem.“

Sedaj pa je bilo tudi bratu in njegovi ženi že dovolj. Moral sem iti spat, sicer mi je grozil, da ugasne luč. Še enkrat smo presvetili vse prostore. Brat in žena sta rekla, da je vse v redu, in me pustila samega v sobi.

Kmalu začujem na hodniku pred seboj glasno govorjenje. Zdelo se mi je, da so glasovi mojega brata, mojega prijatelja in njegove žene.

„V ušesa ga ustrelim, ako spi,“ je dejal moj znanec, „in če ne spi, poženem mu kroglo skozi oko.“

„Ali tako dobro zadenete v temi?“ ga vpraša moj brat.

„Popolnoma siguren je moj strel. Ubil sem že nekaj Kitajcev in danes sem uprav v ta namen kupil dva psa, da sem se vadil v streljanju.“

Psa še sedaj ležita na dvorišču.“ Ali je mogoče, sem si mislil, da me res hoče moj prijatelj ustreliti in da brat pritruje temu, saj vendar nisem storil nič zlega.

„Že zopet slepari,“ oglasi se ženski glas, „zato pač ne sme tako lahko umreti.“ Ali ni sram te ženske, izmišljati si take grozovite nakane, to je lepa ženska, fej! „Ti lopov,“ odgovori ženski glas, „sedaj me zopet žali. Ne zasluži, da bi ga ustrelili, tega treba prav počasi mučiti do smrti. Dovolite, gospod, da vašemu bratu najprej polomimo kosti, predno ga umorimo?“

„Naredite, kar hočete,“ zašepeče brat, „meni se nič več ne smili.“

To je torej moj brat, sem si mislil, ki se mi je vedno tako dobrega kazal. Mirno gleda, kako me hočejo končati, strog je z menoj, dočim v svoji mačji ljubezni vse spregleda svojemu razposajenemu otroku.

„Ali slišite, kaj pravi?“ zašepeče ženska mojemu bratu, „pravi, kako potuho dajete svojemu sinu, ki je najporednejši otrok, kar jih je kdaj videl.“

„Tako govori,“ reče brat, „potem pa napravite ž njim, kar mislite, samo pokličite me, ko bo ležal na dvorišču, jaz ne maram s tem imeti nikakega posla.“ Natančno sem čul, ko se je brat po teh besedah vrnil v svojo sobo.

V smrtnem strahu sem ležal na postelji in čakal trenotka, ko planejo po meni. Zatrjeval sem si, da to ni mogoče, toda vse sem tako jasno čul, da je bil vsak dvom izključen.

„Ključ v vratih je znotraj,“ je spregovoril moj znanec, treba, da ga zbijemo v sobo. In res, kmalu čujem, kako je padel ključ na tla. Takoj nato zagledam belo žensko postavo, ki sili skozi vrata. „Nazaj, ali vas ni sram!“ zakričim in ženska izgine. Toda komaj se zopet dobro zavem, že stojita pred menoj dva človeka z zagrnenjima obrazoma.

„Tako, ravno v desno oko meri,“ zašepeta eden, in takoj zagledam cevko, napeto proti svoji glavi.

„Pomagajte, pomagajte!“ zavpijem, in človeka izgineta. A kmalu se zopet vrneta in prvi reče: „Kar s kladivom ga udarim po glavi.“ — „Toda on še ne spi,“ reče ženska, „treba še počakati.“ In zopet sta odšla. Nato pa pride moj brat k vratom in zakliče: „Čuj, to vendar ne gre, da delaš tak ropot, zgoraj in spodaj spijo ljudje.“

„Zakaj pa me hočete umoriti? Saj so bili že v moji sobi,“ odgovorim. „To je sama domišljija,“ me zavrne brat, miren bodi in ne kriči tako grdo. Čul sem pa natanko, ko je zašepetal: „Le dajte ga, sicer nam vzbudi celo hišo.“

„To treba itak hitro napraviti, ker se meni mudi domov,“ reče znanec; in po odhodu mojega brata dostavi ženi: „Jaz grem naprej, ako ne spi in bi hotel kričati, mu vržem odejo čez glavo, potem ga zgrabimo

in zvežemo, najprej razčlenkamo roke, potem noge, ga vržemo skozi okno, zakričimo na pomoč, hitimo na dvorišče in prinesemo v sobo mrliča nazaj.“

Pot me je oblił, sape mi je zmanjkovalo. Ako sem že tako daleč, da bi me tako mučili, tedaj rajši sam.

Hitro vstanem, odprem okno, skočim nanj, pogledam pod seboj na dvorišče. Letel bi čez tri nadstropja, gotovo sem zdrobljen na tleh. Toda, ali moram skočiti na dvorišče? V tem zagledam v mesečni svetlobi na desno balkon z ograjo. Ako tja skočim in zakličem na pomoč, čujejo me sosedje. V tem pa zaskripljejo vrata v sobo, jaz pa skočim hitro vprek čez propad in priletim sredi na balkon. Kolikor sem mogel, sem prišel kričati na pomoč. Prvi se oglaši moj brat. „Za božjo voljo, kaj vendar počneš, to je vendar od sile; ne morem več tega prenašati, moja žena gre po stražnika.“

„Kaj noriš, pri tem skoku bi bil lahko telebnil na tla.“ — Jaz pa stopim na balkonu k vratom, ki vodijo v kuhinjo in ne pustim nikogar blizu. Ko pride brat, mu pravim: „Jaz ne ostanem več, pri vas, muk je dovolj, pošlji po rešilni voz, da me popelje v kak zavod, kjer mi nihče ne bo mogel nič hudega storiti.“

Brat mi je dal nekaj svoje obleke, žena pa je šla k sosedovim, naj gre eden na policijsko stražnico, sama pa je šla po ključavničarja, da odpre Ernstovo sobo. Kakor večnost, so se mi zdeli trenutki, ko smo čakali na voz; vsak hip sem mislil, da prodro moji zasleđovalci iz svojih skrivališč in me končajo z mučenjem. Naposled je vendar prišel ključavničar, odprl vrata v mojo sobo, da sem mogel do svoje obleke. Kmalu nato pridrdra tudi voz, ki me kmalu privede na policijsko stražnico, kjer so mi oskrbeli tudi posteljo. Med stražniki sem se čutil nekoliko bolj mirnega. Zjutraj zgodaj se odpeljem k zdravniku, ki me je preiskal in izročil mojemu spremljevalcu pišemce. Peljala sva se dalje. Ker le ni hotelo biti konca, vprašam tovariša, kam se peljeva. Dobil sem odgovor: „V bolnišnico!“ — Navsezadnje se voz vendar vstavi pred velikimi vrati. Spremljevalec moj gre z menoj v prostorno čakalnico, kjer me sprejme usmiljenka v beli obleki. Tovariš ji izroči pismo zdravnikovo, se posloví od mene in odide, jaz pa ostanem in ko pogledam okrog sebe, vidim, da sem v bolnišnici, in sicer v oni z omreženimi okni, namreč v norišnici.

IV.

V bolnišnici. — Mali telefon. — Grozne ure.

Velik, močan mož je prišel in me spremljal po hodnikih ter me privedel v sobo, kjer je bilo sedem postelj, v katerih so ležali bolniki, ki so zvedavo pogledavali name. Nato so me peljali v kopališče. Ustrašil sem

se, boječ se, da me vtaknejo v krop. Po kopeli sem dobro zaspal. Ko se vzbudim, so stali pred menoj zdravniki. Primarij je bil še precej mlad mož, odločen in prijazen, vsak ga je imel rad. Spraševal me je o mojem življenju, o moji bolezni, tolažil me je, da bom tukaj imel popoln mir, ker v to hišo ne more noben nepoklicanec. Po kosilu sem zopet zaspal, pa sem še hitro vzbudil, začul sem glas svojega prijatelja, ki mi je pravil, da ne more k meni, pač pa, da stoji na hodniku, da se lahko ž njim pomenim z malim telefonom. Treba le, da zaokrožim usta, šepetam in nanj mislim, pa tudi njega slišim in mu lahko odgovarjam. Poskusil sem in videl, da gre, zato sem čudeč se vprašal, kako deluje ta telefon. Tovariš mi je pa dejal, da je to preveč zapleteno, in da mi to razloži pozneje, le toliko omeni, da to sloni na magnetizmu. Pove mi še, da me je eden mojih bivših prijateljev strašno raztrgal v nekem listu, kjer je naštel vse moje hudobije in jutri bo v L. sodna obravnava o tem; upal je, da bom oproščen, in da lahko zahtevam odškodnine 5000 K. Jaz pa sem hotel imeti 75.000 K. Ker nisem bil zadovoljen s temi tisočaki, so me pustili na cedilu in privedli v norišnico. Ko se zjutraj zbudim, mi sporoči prijatelj po malem telefonu, da me je oprostil pri primariju, in da lahko grem iz norišnice. Hitro skočim s postelje, vderem po obleko v prvo sobo, kjer je sedel velik močan mož, ki me je na moje zatrjevanje, da sem prost in da hočem svojo obleko, dejal, da iz te hiše koj drugi dan še nobenega niso odslovili. Ako bi šlo po sreči, čez šest tednov.

„Bo pa to pri meni prvi slučaj,“ mu odgovorim, „saj mi je prijatelj že sporočil, da je obleka pripravljena.“ Ko je prišel brivec, se nisem hotel pustiti obriti, češ, saj se bom zunaj lepše. Tudi piva se nisem dotaknil, ker itak kmalu zunaj boljšega dobim. Ko pride zdravnik mimo, mu zakličem: „Gospod doktor, moj prijatelj je tu in mi je sprosil oproščenja; rad bi dobil svojo obleko, da grem domov.“

„Bomo že pozneje govorili o tem, saj pridem itak kmalu k vam,“ je dejal zdravnik, „za sedaj pa pojdite le v posteljo.“ Ko je primarij prišel k meni, sem mu moral povedati vse, kar se mi je prigodilo v hiši, tudi o telefonu in prijatelju. „Ali je bil res kdo pri telefonu?“ vpraša stražnika.

„Ne, ne,“ posežem vmes, „to ni vaš hišni telefon, to je moj posebni mali telefon.“ Zvečer sta me zdravnika zopet preiskala, in ko me primarij vpraša, če vem zakaj, dejal sem, da me bodeta rabila živega za razne zdravniške poskuse, kakor to delalo z žabami in kunci.

Ko sta zdravnika odšla od mene, sem začul v sosednji sobi prepir. Bili so zdravniki, ravnatelj in vladni zastopnik in šlo je zame; ali naj me umore, ali pa še enkrat dado priliko za redno življenje. Dolgo časa so se pričkali; končno so se odločili za smrt. Primarij me je hotel

rešiti in zahteval še enkrat glasovanje, pa vladni zastopnik je dejal, da nima več časa ter da se mora sodba izvršiti še ta večer.

Mirno se vležem na posteljo, napravim obračun s svojim življenjem in čakam. Kmalu zagledam skrivnostno oblečenega človeka, ki je s cevko meril vame, a ko sem ga pogledal, je hitro izginil. To se je večkrat ponavljalo, tako da so bili moji živci napeti do skrajnosti. Ker le ni bilo miru, skočim iz postelje in letim k stražniku na hodnik, rekoč, da naj vendar že napravijo temu konec ter da nimam konjskih živcev, da bi mogel vse prenašati toliko časa, in da sploh tudi hudodelcu pred smrtjo bogato postrežejo, meni da bi se vendar spodobilo, da mi dajo smodko in vrček piva, saj potem se tudi lahko sam ustrelim.

Pa zopet so me tirali v posteljo, in naposled sem dobil kozarec vode, ki naj bi bil požirek za slovo od tega življenja. Zopet se mi je zadremalo, pa takoj se oglasi moj brat ter me nagovarja, naj se sam usmrтім, da tako uidem sramoti, ki zadene tudi moje domače; kajti res da sem sicer sedaj oproščen, a pri prihodnji pravdi bom obsojen na sedem do osem let ječe. Zopet skočim iz postelje in hitim na hodnik ter hočem vedeti od čuvaja, kje da je moj brat, ki je ravnokar sem prišel. Veliki, močni mož mi pa reče:

„Nikogar ni tukaj! To si le domišljujete; le pojdite mirno nazaj v svojo posteljo.“ To res storim in brat mi pravi: „Treba je, da se dobro odpočijemo, da bomo čvrsti pri jutrnji obravnavi.“

Toda drugi dan ni bilo nobene obravnave, najbrže da so jo preložili na poznejši čas. Zato pa je bilo pri hiši vse polno tajnih policistov, ki so se oblekli v obleko umobolnih, da bi me bolj motili, pa sem jih dobro poznal po njih ostrih pogledih.

Tako sem prebil v norišnici nekaj dni in nekaj noči v vednih borbah s tajnimi policisti in z domačini, ki so mi grozili, spraviti me s sveta. In vse, kar sem slišal in videl, se mi je zdelo tako jasno in tako gotovo, da nisem našel prav nobenega povoda, le količkaj dvomiti o resničnosti teh pojavov.

Čez teden dni sem postal bolj miren. Več sem spal in alkohola ter tobaka nisem dobil, dasi sem to zahteval z vso odločnostjo. Vedno bolj se mi je dozdevalo, da pojavi, ki jih vidim in slišim pred seboj, niso resnični; začel sem z vso resnostjo dvomiti. Mislil sem si, kako bi bilo mogoče, da bi moj brat, ki je tako daleč, vsako noč prihajal k meni s svojimi morilnimi naklepi, zlasti se mi je zdel tudi moj mali telefon sama prevara. Zato sem zdravniku na vprašanje, kako je z malim telefonom, odgovoril, da več ne deluje. Tudi sem namenoma svojim prijateljem stavil razna vprašanja, pa nisem dobil nanje nobenega odgovora in sem sam moral priznati zdravnikom, da so bili ti glasovi in te postave sama bolna domišljija, sama halucinacija!

Še vedno mi ti skrivnostni glasovi niso dali miru; posebno ko je bilo vse tiho po sobi, sem čul čestokrat tiho šepetanje: „Sedaj je precej pameten, hoče se nam umakniti, pa vendar nam ne uide; ako ga izpuste od tu, tedaj ga takoj damo zapreti.“

Sedaj sem prosto vstajal, čital, tudi na vrt se mi je dovolilo. Tudi tu se mi je zdelo, da ljudje, ako jih je le nekaj skupaj, govore o meni; pa sem se večkrat sam prepričal, da to ni res, in da si to samo jaz domišljudem. Samo enkrat me je še vznemiril klic: Pojdi k rešilni armadi! Nikoli nisem na to mislil in ko sem vprašal zdravnika o tem, mi je dejal, da se privajen človek le počasi odvadi takih stvari.

To je bil pa tudi zadnji skrivnostni glas. Tudi ko sem prenehal z zdravljenjem in sem čutil hude bolečine v glavi, takih slepilnih domišljij ni bilo več opaziti. Ozdravel sem popolno, le okrepljenja mi je bilo treba in zato sem še nekaj časa ostal v zavodu. Veliko sem bral, da sem se premotil in da sem se lažje otresal neprijetnih misli, ki so se mi vzbujale v spominu na preteklost, na neumnosti, ki sem jih napravil v svoji bolezni. Pričel sem z raznimi pismi, da najdem zopet pot v življenje, pa pri bratu sem naletel slabo; sporočil mi je, da noče več nikakšnega posla z menoj. Pismo sem strgal in vrgel v peč, zelo razburjen. Zdravnik je pri obisku to opazil in ker je vse moje dopisovanje bral, me je potolažil, češ, ko se popolno okrepčam, se bo tudi zame lahko našlo mesto pri pogrnjeni mizi življenja.

Ob tej priliki sem si tudi lahko pregledal vse strahove in predsodke, ki jih imajo ljudje o norišnicah. Nekdaj je bilo hudo, a dandanes je vse polajšano. Poglavitni sredstvi sta kopel in postelja. Seveda je treba posebne previdnosti glede divjih bolnikov; takim se odločijo posamezne sobe.

Prijetno seveda v norišnici ni. Meni je najbolj manjkalo duševnega dela, zato mi je bilo dovoljeno, da sem napravljaval izlete in se vračal zvečer domov. Ker ni bilo že več kot teden dni napadov, mi je napravil zdravnik spričevalo, da smem zapustiti zavod.

Vesel in zadovoljen sem ostavil bolnico, kamor sem prišel popolnoma onemogel, a sedaj se vračam v svet zopet srečen in zdrav. Spričevalo moje se je glasilo: Ozdravljen — odpuščen!

Bodite svobodni ljudje in zaupajte v značaj svobodnega človeka; največje človeške nadloge prihajajo iz nadvlade, ki jo človek izvaja na svojih bližnjih ali pa iz nadvlade, koji podlega. Peter Krópotkin.

Pregled

Pesmi za mladino / „Jutro“ / Karel Širok / V Trstu. Samozaložba. Tisk tiskarne „Edinost“. Str. 80. Karel Širok je izdal zbirko pesmi svoje mladosti pod naslovom „Jutro“. Imenoval jih je pesmi za mladino. S tem je obogatela naša mladinska književnost za eno najlepših knjig. V borni slovenski mladinski literaturi najdemo težko para tej knjigi. Tudi pesem za otroke je pridobila z zbirko „Jutro“ častnih sovrstnic. Značilno je obenem, da je „Jutro“ prva slovenska leposlovna knjiga, ki je izšla v zasedenem ozemlju. Ne samo to! Zbirka pesmi je prva moderna, slovensko originalna knjiga z umetniško vrednostjo, ki je sploh izšla v Trstu. Naj bodo ta dejstva povod, da se tu, na žarišču slovenske kulture, oceni knjiga po svoji pravi vrednosti. — Vsebinsko je knjiga pesmi pojav samorasle umetnosti. Dokazuje tudi pogumnost pesnika, ki je povzdignil pesem za mladino na tako častno mesto. Tako jasno pojmovanih in oblikovanih pesmi se čita redko v sodobnem slovenskem leposlovju. V osvobojeni domovini išče umetnost šele izraza za novo doživetje. Kar se sedaj producira, se odlikuje po zverženem slogu ali po zastarelosti. Mladinska književnost še posebej je pri nas še zmeraj pastorka. Zbirka „Jutro“ naj bi bi'a vzor mladinski pesmi. Karel Širok ni objavljaj svojih proizvodov v priznanih beletrističnih revijah. Zato so njegove pesmi tako sveže. Le v „Zvončku“ in nazadnje v tržaški „Njivi“ je priobčil nekaj svojih basni za otroke in par pesmi. — Knjiga je razdeljena po molivih in globokosti izražanja v tri dele. V prvem delu se nahajajo motivi iz narave in odnošaja človeka do nje. Pesmi so razumljive tudi otrokom. V drugem delu so dotaknjena obččloveška vprašanja, ki so težje umljiva. V tretjem delu prevladuje socialna nota. V tem delu je tudi šest pesmi iz vojne dobe, ki so vse lepo ubrane. Ta zadnji del je pisan kakor nalašč za mladino. — Najlepše pesmi zbirke so: Breza, Prekmurska pesem, Ribiška, Pogreb na morju in Sirotek. — Najznačilnejša za misel in slog Karla Široka je „Ribiška“. Čujte!

Moja njiva je prostrano morje,
moje lehe — skočni so valovi,
a oralo moje — moja ladja,
ki v gladino morsko pot si orje.
A volički moji — nagli se vetrovi.
moja setev — mreža izpuščena,
moja žetev — mreža polna plena.

„Sirotek“ je krasen ep o otroku — proletarcu:

To je Joško bleđi.
Bil je na vasi
pri sosedih.
Dali so mu skorjo kruha,
skorjica je bila suha,
a jo je pojedel. —

Tedaj pozdravlja viteza Jurja, ker pričakuje, da mu prinese v torbi s cvetjem tudi zemlje in potice.

Vitez Jurij,
torbo nosi,
in na desno in na levo
cvetje trosi . . .
Semkaj pa je dolga pot,
morda vitez Jurij
vzame v torbo kaj na pot.

Morda žemlje in poltice?
Morda se katera
skriva med cvetlice
in jo vitez Jurij
s cvetjem vred izsuje
ob vodice . . .
Jaz pa pojdem tja iskat . . .

Zgodaj zjutraj vstane Joško in gre do vodice hitre, kjer čaka viteza Jurja.

On pa čaka dan na dan —
zaman . . .

Taka pesem spada v ljudskošolsko „Čitanko“. Prirejevalci takih čitank naj se spomnijo tudi na pesmi iz vojne dobe in druge socialne pesmi iz zbirke „Jutro“. Nadomestijo naj z njimi razne dogodbe o človekoljubju avstrijskih cesarjev in cesaric, ki postajajo že otrokom samim ostudne. Mladina bo vesela vsebine in bo hvaležna pesniku in prirejevalcu. — Manjvredni sta pesmi: Deček in sinčica in Jesenska pesem, ki pa ne kvarl radi svoje lahke vsebine celotnega vtisa. Oprema bi bila lahko še boljša. — Z mladim učiteljem Karlom Širokom stopa v javnost pesnik iz tistega kroga umetniške generacije, ki je zrastle v našem Primorju in se čezdalje močnejše razvija. Politične in socialne borbe slovenskega naroda v tačas zasedenem ozemlju so zmeraj zahtevale od vsakega inteligenta žrtvovanja večjega dela njegovih moči in sposobnosti. Kljub temu se razvija tam krog umetnikov, ki bo, sedaj še neopažen, igral nemalo vloge v skupnem življenju. To se bo dogodilo, ko ne bo več demarkacijske črte in se vzpostavi kontakt med kulturnimi delavci iz osvobojenih z onimi neosvobojenih pokrajin. Ker takrat bosta trčila drug ob drugega južni in severni tok. — Sedaj je pesem v zasedenem ozemlju o genj, ki tem jače žari, čim temnejša je noč robstva. Ogenj, ki je simbol živčnega naroda! „Jutro“ je knjiga jasnega neba in žarknega solca. Želim, da se zbirka pesmi kar najbolj razširi med slovensko mladino zasedenega ozemlja. Ob prvi priložnosti naj si nabavijo knjigo tudi šolske knjižnice osvobojenih pokrajin. Proletarska mladina naj pridno sega po knjigi; našla bo v nji odsev svojih misli. Odraslim bo ob čitanju Širokovih pesmi zezvenela na uho otroška pesem in videli bodo tisto lepoto pomladanske narave, ki jo sami prej niso opazili. Ker le umetnik jo more videti in občutiti. Učitelj umetnik pogleda obenem najgloblje v dušo otroka in mladine sploh in zato pozna dobro stopnjo njihovega pojmovanja lepote. Radi tega bodo Širokove mladinske pesmi našle zmeraj zasluženega priznanja.

Josip M. Pertot.

Peter Bohinjec. 14. dec. pr. l. je umrl v Dupljah na Gorenjskem župnik in ljudski pisatelj P. Bohinjec. Rojen 21. februarja 1864 na Visokem pri Kranju je študiral v Ljubljani in je že kot dijak bogoslovec začel pisateljstvo. Pisal je večinoma ljudske povesti, zgodovinske črtice, ljudske igre, potopise in priobčeval svoje stvari v „Dom in Svetu“, „Vrtcu“, „Slovincu“, „Mentorju“, „Ljubljanskem Zvonu“, „Slovenskem Narodu“ ali pa v izdanjih „Mohorjeve družbe“ in „Matice Slovenske“. Pisateljstvo je skoro vse življenje, tako je bil plodovit. In to mu ni bilo v korist. Dasi je imel vedno dovolj snovi na razpolago, se vendar ni mogel razviti do pravega umetnika, ampak je ostal vedno le malo nad povprečno višino navadnega diletanta. V nekaterih spisih se to vidi manj, v drugih zopet več. Učil se je od Jurčiča, deloma tudi od Kersnika in nekaterih čeških in ruskih pisateljev. Da bi te dosegal ali pa celo nadkrilil, o tem ni govora. Njegovi spisi („Volja in nevolja“, „Svetobor“, „Jarem pregrehe“, „Najmlajši mojster“ in še mnogo drugih) nimajo velike literarne vrednosti. So pa zelo poljudno pisani in so med preprostim ljudstvom priljubljeni. Njegova dela se berejo zelo lahko in nimajo v sebi nikakih tujk. Snov je vsa zajeta iz domače zgodovine. Zato Peter Bohinjec kot ljudski pisatelj ni bil brez vsakega pomena in bo preprostemu, zlasti

kmečkemu ljudstvu nudil še tudi nadalje dovolj razvedrila. Nekaj njegovih del je še v rokopisu. Tudi na Bohinca-prevajalca ne smemo pozabiti. Nekaj prevodov je sicer ponesrečenih, toda manjše povesti iz češčine in ruščine so dobre. Izgubili smo v njem ljudskega pripovednika in agilnega socialnega delavca. In v tem oziru mu bodi tudi z naše strani ohranjen spomin.

—on—

Narodna Galerija v Ljubljani. Ravno letošnjo jesen bo dvajset let tega, odkar je „Slovensko umetniško društvo“ priredilo v Mestnem domu svojo in sploh prvo slovensko umetniško razstavo. Naša upodablajoča umetnost je še mlada, komaj petdeset let šteje. In letos smo po dvajsetih letih otvorili svojo, slovensko narodno umetniško galerijo. Pred prevratom še se je ustanovilo v Ljubljani društvo, ki si je nadejlo velevažno nalogo, da zbere, uredi in ohrani vsa najboljša dela slovenske upodablajoče umetnosti. Take zbirke, kakršne imajo vsi kulturni narodi, je treba, da nam zbira vse, kar je lepega ustvaril slovenski duh in da vzgaja naš umetniški naraščaj. Društvo „Narodna Galerija“ se je podvzelo naloge lotilo v svo vsemu in uspehi prvega poslovnega leta so lepi in zadovoljivi. Zbralo je večje število prvovrstnih slik starejših in mlajših naših umetnikov in kar je še važnejše, od mestne občine ljubljanske je izposlovalo prepustitev primernih prostorov, kjer je začasno uredilo svojo zbirko modernih slovenskih umetnin. Ker so razstavniki prostori za nameščenje vseh mnogoštevilnih umotvorov, ki se nahajajo v društveni lasti, oziroma varstvu, premajhni, se je društvo odločilo, da zaenkrat priredi razstavo modernjših del, ki so za umevanje današnjega stanja naše upodablajoče umetnosti posebno značilna. O priliki se bodo tačas razstavljene umetnine zamenjale s starejšimi deli, da bo slika razvoja slovenske umetnosti čim popolnejša. Galerija obsega v štirih razstavnih prostorih približno osemdeset umotvorov, izvečine slik. Zastopani so večalimani vsi naši moderni umetniki z deli, ki so značilna za pozamezne od njih. Med imeni avtorjev nahajamo povečini stare znanke: Slikarji Ažbė, I. Grohar, F. Vesel, R. Jakopič, M. Jama, Fr. Tratnik, M. Sternen, J. Franke, Ivana Kobilčeva, J. Vaupotič in še par mlajših. Grafiko reprezentirajo Fr. Tratnik, H. Smrekar in T. Križman, kiparstvo pa zastopajo Fr. Berneker, L. Dolinar, J. Zajc, Fr. Napotnik in naš veliki Meštrovich. Dastavno razstavniki prostori niso najboljši in je sploh cela galerija še takorekoč v povojih, smemo biti vendar optavičeno ponosni na ta svoj novi umetniški institut. Kajti vtis, ki ga galerija napravi na gledalca, je ugoden, njen nivo pa zares visok in v vsakem oziru umetniški. Galerija se je odprla občinstvu v nedeljo, dne 7. marca t. l. Odprta je za splošni obisk vsako nedeljo dopoldne od 10. do 12. ure in ob četrtkih od 3. do 5. ure popoldne. Vstopnina znaša za osebo 2 K, članom društva „Narodna Galerija“ je vstop prost. Član lahko postane vsak, kdor plača letno članarino 30 K, ustanovniki pa plačajo 500 K. Galerija se nahaja v Kresiji, II. nadstropje, Šolski drevored šte. 2. Z ustanovitvijo Narodne galerije se je slovenskemu narodu končno izpolnila že dolgo gojena želja, da li videl pod eno streho zbrana vsa najboljša dela najboljših svojih upodablajočih umetnikov. Nova galerija pa ne bo samo zaprašena shramba za naše umotvore, temveč živa šola lepote nam in bodočnosti, narodu v čast in v prospeh njegovi kulturi. Ž njo je mali narod Slovencev znova dokazal, da je vrėden svobode in življenja. Delavci, delavke posečajte naš novi hram umetnosti! —kd—

Fritz August von Kaulbach. Sredi januarja je umrl v bavarskem mestecu Ohlstadt slikar F. A. Kaulbach. Rojen je bil ta pred leti tako nenavadno slavljeni umetnik leta 1850. v Monakovem kot sin znanega slikarja-portretista Friedericha Kaulbacha. Očetov stric Wilhelm je bil sloviti zgodovinski slikar, ki je bil ob svojem času najslavnejši nemški umetnik in svetovnega slovesa; izmed mnogoštevilnih članov te izrazito umetniške rodbine je opravičeno dosegel največjo slavo. Mladi Fritz August je prišel iz očetove hiše naravnost v Nürnberg študirat slikarstvo. To staroslavno in tipično staronemško mesto je napravilo na mladega romantičnega umetnika globok utis. Nemška renesanca mu je

postala za dobrih deset let cilj in vzor vsega ustvarjanja. To stremenje, poglabiti se v lepoto slavne narodne prošlosti in obnoviti ves njen lesk in sijaj, je po Nemčiji ugodnem izidu vojne leta 1871., ki je uresničila stoletne nemške sanje o enotni narodni državi, postalo še vse umljivejše. Dolgo se ni mogel otresti teh mladostnih vplivov. Bil je pa preveč mladeniške sprejemljivosti v njem, da bi ga golo posnemanje starih, preživelih slogov moglo zadostiti. Pred sanjavo sentimentalnostjo ga je obvarovala dolga razvita zmožnost točnega opazovanja narave. Vplivala sta nanj predvsem dva moža, ki sta oba stala na vrhuncu slave: Makart in Lenbach. Od prvega se je učil sijajnih barv, od drugega duhovite velikopoteznosti, od obeh pa lahkotne smelosti in elegancije linij. Še večji je bil vpliv starih mojstrov Rubensa in predvsem van Dycka; pri Benečanih pa je občudoval bleščeči kolorit. Toda ostal ni pri starih, tudi od modernih Francozov je sprejel posamezne nauke in si tako ustvaril nek lastni, graciozni in prikupljivi slog. Očitati so mu pogosto, da ne zna slikati drugega, nego lepe ženske in otroke. Deloma upravičeno, kajti ženski portreti odločno prevladujejo v njegovem celotnem delu. Zaradi elegancije, ki jo hoče doseči za vsako ceno, zanemarija prav mnogokrat ostrejšo karakterizacijo in harmoničnost barv. Vse mu je sladka, elegantna linija. Postal je slikar „zgornjih desetletij“. Od takrat je opaziti nepretrgano propadanje njegove umetnosti. Čimbolj so se kopčila naročila, tem plitkejša in siromašnejša so postala dela. Treba je velike osebnosti, da premaga umetnik zapeljivo pogubonosnost naročil. Kaulbach je ni zmagal; rad ali nerad jih je sprejemal in jih izvrševal v zadovoljnost naročnikov. Globočine ni niti iskal več, naglica ga je zavajala k površnosti in začel je delati koncesije okusu občinstva. Konvencionalna pravilnost oblik ne more zakriti pomanjkanja oduševljenosti. Figure ne žive več, niti se ne gibljejo v prostoru, celo njegova sijajna paleta je precej obledela. Postal je iz umetnika rokodelca. — S čopičem si je pridobil plemstvo in veliko premoženje. Umril je bogat in češčen, čeprav je njegova nekdanja slava v zadnjih desetletjih precej obledela. Če pa pregledamo celotno njegovo žetev, moramo priznati, da so mu mladi s svojim divjim zaničevanjem in omalovaževanjem delali krivico, kajti ustvaril je v svojih boljših letih marsikatero delo, za katero bi ga nekateri kubist ali futurist moral upravičeno zavidati. Ta dela ga bodo preživela in ga uvrstila med prave umetnike. Tragika njegovega življenja je, da ga je pogubila prevelika slava.

K. D.

Anatole France o socialni umetnosti. Kako sodi ta najslavnejši izmed živečih francoskih pisateljev o upodabljajoči umetnosti, nam jasno kaže sledeči odlomek iz neke njegove, pred leti že izišle kritike: „S kakšno pravico je manjšina privilegirancev, ki jim je samo slučaj rojstva podelil spopolnjeno vzgojo in posebno razvito zmožnost čutenja, ugrabila rokodelcem in vsemu narodu bogastvo brez primere, ki tvori dedščino človeštva in ki njim, ki so ga deležni, nudi neskončne užitke? Mar se ne odreka estetsko veselje onim, ki so potrpežljivo in neumorno delali in trpeli, da so ustvarili, osvojili ali ohranili te umetniške vrednote? Nepravična in nesrečna se nam je zdela vselej razlika med družabnimi plastimi, ki ni utemeljena v naravi. Iz notranjega ustroja družbe izvirajo in se širijo lepe umetnosti in umetna obrt. Človeško dostojanstvo zahteva, da so vsa misleča bitja deležna plemenitih duševnih gibanj, ki jih povzročajo dela lepe umetnosti. Hvalevreden je vsak poizkus obogatiti in izpolniti življenje bednih s tem, da se jih navaja k umevanju in ljubezni do umetnosti in narave. Prav tako, kot drevesni šok, ki redi deblo in vejevje in daje listju svežost, pestre barve cvetju in sadežem njih prijazni vonj, tako bo tudi nauk lepote, kadar ga bodo doumneli rokodelci, bogatili njihov, vsled morečih delovnih naporov obubožani duh in podeljeval njih mišljenju vse čistejši zvok... Katera zabloda duha je ustvarila nekoč pojma višjih in nižjih umetnosti? Zakaj se umetna obrt, preveč zajeta baje v spone materije, ne bi smela povspeti do čiste umetnosti? Onim, ki so zrušili te predsodke, gre velika hvala. Odslej bomo verjeli, da ni dvojne vrste umetnosti,

ni dvojne umetnosti. Umetnost je samo ena in ta je obenem industrijozna in velika — ena umetnost, ki stremi za enim velikim ciljem, da krasi življenje s tem, da množi krog nas lepe oblike, ki izražajo lepe misli . . .

K. D.

Drobiž

Kaj je alkoholizem? Alkoholizem pomeni učinke alkoholne zlorabe na človeku. Posebej pa razločujemo štiri vrste alkoholizma: Hitri alkoholizem je v zdravniški vedi tisti učinek alkohola na človeka, ki se javi kot pijanost, to je kot mimoidoče omamljenje osrednjega živčevja, zlasti možganov. Trajni alkoholizem je vsota vseh alkoholovih učinkov, ki se pokažejo kot bolešno izprijenje človeških organov in od teh odvisnih fizioloških, duševnih in nравstvenih pojavov.

Osební alkoholizem so vsi škodljivi učinki trajne zlorabe alkohola pri eni osebi; to je precej komplicirana splošna bolezen človeka v telesnem, duševnem in gmotnem oziru.

Socijalni alkoholizem pa je, če vsa ta zla niso na posameznih, redkih osebah, marveč v kakem socijalnem telesu (občini, državi, narodu, družbi).

Socijalni alkoholizem je bolezen celega naroda. S tem ni rečeno, da je vsak posameznik alkoholiziran, pač pa učinkuje množica alkoholno bolnih hote ali nehoče tudi na še zdrave ude družbe, tako da se polagoma izpodkopa zdravje, dušna zmožnost, naravna in gmotna moč celega naroda.

Društveni Vestnik „Svobode“

Ljubljana. Centralni odbor „Svobode“ je na seji dne 4. marca sklenil sledeče: Vse podružnice, katere žele imeti predavanja ali politične šole, naj to sporoče centrali v Ljubljano. Za vsako predavanje, katero sklene podružnični odbor, pa se mora 14 dni poprej obvestiti tajništvo, da se obvesti predavatelja, da se pripravi. Dalje naj odbori podružnic prirejajo skupne izlete ven v naravo. Ogibati se moramo gostilen ter iti sedaj na pomlad ven na sveži čisti zrak, saj ga delavstvo tako neobhodno potrebuje. Odbori podružnic naj si tudi naroče Zdravstveni list, ker je list v pogledu ljudske higijene velike važnosti. List se naroča pri Zdravstvenem odseku za Slovenijo. Nadalje obveščamo vse podružnice, da se je na poverjeništvu za socijalno skrbstvo ustanovil protialkoholni svet, pri katerem naj tudi naša organizacija po vseh svojih podružnicah naj bolj razvije boj proti alkoholu. Vse naše delo mora sloneti na zdravju, dobri podlagi, če hočemo, da bo naša organizacija ponos našega delavstva.

Konsumno društvo za Slovenijo

vpisana zadruga z omejeno zavezo

Poštni čekovni račun št. 10.532

Telefon interurban 178

Društvo ima sedaj nad 17.000 članov. Po zadnjem računskem zaključku znašajo društveni skladi: rezervni sklad K 42.831'65, dispozicijski sklad K 21.007'61, bolniški sklad K 33.411'16, pogrebni sklad K 1.000, deležni sklad K 302.022'94.

Društvo izplačuje zaostalim po umrlih članih pogrebno podporo, bolnim članom pa bolniško podporo.

Društvo ima 35 prodajaln v sledečih krajih: Ljubljana, Sp. Šiška, Glince pri Ljubljani/ Rožna dolina pri Ljubljani/ Ljubljana, Bohoričeva ulica/ Ljubljana, Krakovski nasip/ Ljubljana, Sodna ulica/ Tržič na Gorenjskem/ Križe pri Tržiču/ Sv. Ana pri Tržiču/ Sava—Jesenice/ Jesenice (pri Ferjanu)/ Koroška Bela—Javornik/ Mojstrana/ Kranjska Gora/ Gorje pri Bledu/ Radovljica/ Borovnica/ Kamnik/ Litija/ Radeče—Zidanmost/ Celje/ Štore pri Celju/ Šoštanj/ Rogaška Slatina/ Pragersko/ Maribor/ Ruše nad Mariborom/ Fala pri Mariboru/ Št. Lovrenc na Pohorju/ Guštanj/ Prevalje/ Mežica, Koroško/ Črna I/ Črna II/ Pliberk/

Hranilni oddelek

društva obrestuje hranilne vloge po 4⁰/₀, oziroma po 4¹/₂⁰/₀. Hranilne vloge se vlagajo in izplačujejo v vseh zgoraj navedenih društvenih prodajalnah, kjer se dobijo tudi vsa potrebna pojasnila.

Kot član pristopi lahko vsak. Pristop znaša K 1, delež K 100.

Pisarna je v Ljubljani, Sp. Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se naslavljajo: Ljubljana, poštni predal št. 13.

Ljudska tiskarna Maribor

d. d. v Ljubljani/ naznanja, da je kar najmoderneje opremljena in da izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela: knjige, brošure, računske zaključke, cenike, lepake, letake, vabila, trgovske račune, razpredelnice, pisma in zavitke, osmrtnice, posetnice itd. v eni ali več barvah od najfinejše do najpreprostejše vrste. Vse lično in po zmernih cenah.

Konsumna društva, zavodi, organizacije, razna društva, trgovci in obrtniki! Priporočamo Vam, da se trdno oklenete te lepo se razvijajoče tiskarne v Mariboru.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani / reg. zadr. z om. zavezo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 13. ure
in jih obrestuje po čistih

4⁰/₀

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru. Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri. Edini, res delavski denarni zavod.

Naročajte, berite in širite delavski časopis

„Naprej“ / glasilo jugoslovanske
socijalno-demokratske stranke ::::

Izhaja vsak dan. Naročnina znaša: celoletno K 168, pol-
letno K 84, četrletno K 42, mesečno K 14. Posamezne
številke 80 vin. — Naroča se v

Upravništvu „Naprej“, Ljubljana,
Frančiškanska ulica štev. 6/II.

Spominjajte se in nabirajte ob vsaki priliki za ti-
skovni sklad!

886-3(05)

05 = 863.